

SS

2039

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ELEMENTS OF BOOK KEEPING-II (TP) THEORY**(Business and Commerce Group)****(Taxation Practices Trade)****Paper-I****(Punjabi, Hindi and English Versions)****(Evening Session)**

Time allowed : Two hours

Maximum marks : 30

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 190 ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।
- (ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।
- (iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।
- (iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ (ਭਾਗ-I, ਭਾਗ-II ਅਤੇ ਭਾਗ-III) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ ।
- (v) ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ।
- (vi) ਭਾਗ-I ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ।
- (vii) ਭਾਗ-II ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 11 ਤੋਂ 17 ਤੱਕ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸਹੀ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਪੇਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ।
- (viii) ਭਾਗ-III ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 18 ਅਤੇ 19 5 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸਹੀ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੋ ਪੇਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

ਭਾਗ-I

1. ਤਲਪੱਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ । 21 1
2. ਜੇ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਲਾਭ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਗਲਤੀ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਨੂੰ Debit ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ । 1
3. ਤਲਪੱਟ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਪੁਸ਼ਤਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ । ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ । 1

190-SS

[Turn over

- ✓ 4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਿੱਲ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਮਿਤੀ ਦੱਸੋ :
ਬਿੱਲ ਦੀ ਮਿਤੀ ਬਿੱਲ ਦੀ ਸਮਾਂ ਅਵੱਧੀ
31 ਮਾਰਚ 3 ਮਹੀਨੇ 3 July 1
- ✓ 5. ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ । 1
- ✓ 6. ਸ਼ੱਕ ਵਾਲੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਲਈ ਆਯੋਜਨ ਕਿਉਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ? 1
- ✓ 7. ਜੇਕਰ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਂਝੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । 1
- ✓ 8. ਅਪ੍ਰਚਲਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? 1
- ✓ 9. ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਨੂੰ ਚੁਣੋ :
ਬੈਂਕ ਪਾਸ ਬੁੱਕ ਨਕਲ ਹੈ :
(ੳ) ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਹਕ ਦੇ ਖਾਤੇ ਦੀ ।
(ਅ) ਰੋਕੜ ਬਹੀ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਖਾਨੇ ਦੀ ।
(ੲ) ਰੋਕੜ ਬਹੀ ਵਿੱਚ ਰੋਕੜ ਖਾਨੇ ਦੀ । 1
- ✓ 10. ਗ੍ਰਾਹਕੀ (ਸਬਸਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ) ਕੀ ਹੈ ? 1

10x1=10

ਭਾਗ-II

- ✓ 11. ਤਲਖੱਟ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ । (2 1/2) 3
- ✓ 12. ਇੱਕ ਫਰਮ ਨੇ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2008 ਨੂੰ 50,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਖਰੀਦੀ, ਸਲਾਨਾ 10% ਹ੍ਰਾਸ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ । ਨਿਯਮਤ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿੱਧੀ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਹ੍ਰਾਸ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਖਾਤਾ ਬਣਾਉ ਜਦੋਂ ਕਿ ਫਰਮ ਦੇ ਖਾਤੇ ਹਰ ਸਾਲ 31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । (3) 3
- 13. ਹ੍ਰਾਸ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵਿੱਧੀਆਂ ਦੱਸੋ । 3
- ✓ 14. ਵਟਾਂਦਰਾ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ । (2 1/2) 3
- 15. ਅਮਨ, ਗਗਨ ਉੱਤੇ 3 ਮਾਰਚ 2017 ਨੂੰ 20,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਇੱਕ ਵਟਾਂਦਰਾ ਪੱਤਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 3 ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੇ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਹੈ ਬਿੱਲ ਅਮਨ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਭੁਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ । ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਟੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੋ :
(i) ਜੇਕਰ ਬਿੱਲ 18,500 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਭੁਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ।
(ii) ਜੇਕਰ ਬਿੱਲ 6 ਮਈ ਨੂੰ 12% ਸਲਾਨਾ ਦਰ ਤੇ ਭੁਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 3

16. ਪੂੰਜੀ ਤੇ ਵਿਆਜ ਪਤਾ ਕਰੋ :

3

1-4-2010 ਨੂੰ X ਦੀ ਪੂੰਜੀ = 2,00,000 ਰੁਪਏ

3

14000 7500

1-4-2010 ਨੂੰ Y ਦੀ ਪੂੰਜੀ = 1,00,000 ਰੁਪਏ X ਨੇ 30-9-2010 ਨੂੰ 40,000 ਰੁਪਏ ਕਢਵਾਏ। ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ 10% ਸਲਾਨਾ ਹੈ। ਖਾਤੇ 31-03-2011 ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

17. ਇੱਕ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 1,200 ਰੁਪਏ ਕਢਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਹਰਣ ਤੇ ਵਿਆਜ ਪਤਾ ਕਰੋ ਜਦ ਕਿ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ 8% ਸਲਾਨਾ ਹੈ।

3

5×3=15

ਭਾਗ-III

18. ਅਸੁੱਧੀਆਂ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ? ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਸਮਝਾਉ।

5

19. ਰੋਜਨਾਮਚੇ ਦੇ ਲੇਖੇ ਕਰੋ :

5

(ੳ) ਪਾਰਟਨਰ P ਨੂੰ 2,00,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਤੇ 8% ਸਲਾਨਾ ਵਿਆਜ।

(ਅ) ਪਾਰਟਨਰ Q ਨੂੰ 12,000 ਰੁਪਏ ਤਨਖਾਹ।

(ੲ) ਪਾਰਟਨਰ P ਨੂੰ 3,00,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੇ 6% ਕਮਿਸ਼ਨ।

(ਸ) P ਅਤੇ Q ਨੂੰ 1,20,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ 1:3 ਵਿੱਚ ਵੰਡ।

(ਹ) ਲਾਭ ਵਿੱਚੋਂ 20,000 ਰੁਪਏ ਜਨਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਲਈ ਰੱਖਣਾ।

4

1×5=5

(Hindi Version)

ਨੋਟ :

- (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 190 अवश्य लिखें।
- (ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।
- (iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गए पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।
- (iv) प्रश्न-पत्र तीन भागों (भाग-I, भाग-II तथा भाग-III) में बँटा है।
- (v) प्रत्येक प्रश्न के अंक उसके सामने दिए गए हैं।
- (vi) भाग-I में प्रश्न संख्या 1 से 10 तक 1 अंक के हैं तथा सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। इनका उत्तर एक पंक्ति से ज्यादा में ना हो।
- (vii) भाग-II में प्रश्न संख्या 11 से 17 तक 3-3 अंकों के कुल 7 प्रश्न हैं। इनमें से किन्हीं 5 प्रश्नों के उत्तर स्पष्ट शब्दों में दें। इनमें से किसी भी प्रश्न का उत्तर एक पेज से अधिक न हो।
- (viii) भाग-III में प्रश्न संख्या 18 तथा 19 5 अंकों के हैं। इनमें से किसी भी एक प्रश्न का उत्तर स्पष्ट शब्दों में लिखिए। इसका उत्तर दो पेजों से अधिक न हो।

भाग-I

1. तलपट तैयार करने का मुख्य उद्देश्य बताएं।

1

2. अगर किसी गलती से लाभ बढ़ गया है तो गलती ठीक करने के लिए लाभ-हानि खाते को किया जाएगा।

1

190-SS

[Turn over

3. तलपट के दोनों पक्षों का मिल जाना पुस्तकों की शुद्धता का प्रमाण है। सही या गलत। 1
4. नीचे दिए बिल की अदायगी तिथि बताएं।
बिल की तिथि बिल की अवधि
31 मार्च 3 महीने 1
5. साझेदारी की परिभाषा दें। 1
6. शक वाले कर्जों के लिए आयोजन क्यों किए जाते हैं ? 1
7. अगर साझेदारी में समझौता ना हो तो साझेदारों में लाभ अनुपात में बांटे जाते हैं। 1
8. अप्रचलन क्या है ? 1
9. सही विकल्प को चुनें :
बैंक पास बुक नकल है : 1
(क) बैंक की पुस्तकों में ग्राहक के खाते की
(ख) रोकड़ बही में बैंक खाने की
(ग) रोकड़ बही में रोकड़ खाने की
10. ग्राहकी (सब्सक्रिप्शन) क्या है ? 1

10×1=10

भाग-II

11. तलपट क्या होता है ? इसकी विशेषताएं बताएं। 3
12. एक फर्म ने 1 अप्रैल 2008 को 50,000 रुपए की मशीनरी खरीदी। सालाना 10% हास लगाना है। स्थाई किश्त विधि द्वारा पाँच साल का हास खाता एवं मशीनरी खाता बनाएं जबकि फर्म के खाते हर साल 31 दिसम्बर को बन्द किए जाते हैं। 3
13. हास क्या है ? इसको लगाने के ढंग बताएं। 3
14. विनिमय विपत्र से क्या अभिप्राय है ? इसकी विशेषताएं बताएं। 3
15. अमन, गगन पर 3 मार्च 2017 को 20,000 रुपये का एक विनिमय विपत्र लिखता है जो कि तीन महीने बाद अदायगी योग्य है बिल अमन द्वारा बैंक से भुना लिया गया। नीचे दिए गए हालातों में बट्टे की गिनती करें :
(i) अगर बिल 18,500 रुपये में भुना लिया गया।
(ii) अगर बिल 6 मई को 12% सालाना दर पर भुनाया जाता है। 3

16. पूंजी पर ब्याज पता करें : 3
 1-4-2010 को X की पूंजी = 2,00,000 रुपये
 1-4-2010 को Y की पूंजी = 1,00,000 रुपये
 X ने 30-9-2010 को 40,000 रुपये निकलवा लिए। ब्याज की दर 10% सालाना है। खाते 31-03-2011 को बन्द किए जाने हैं।
17. एक साझेदार प्रत्येक महीने के अन्त में 1,200 रुपये आहरण करवाता है। आहरण पर ब्याज पता करें जबकि ब्याज की दर 8% सालाना है। 5×3=15

भाग-III

18. अशुद्धियां कितने प्रकार की होती हैं ? उदाहरण देकर समझाएं। 5
19. रोजनामचे के लेखे करें : 5
- (i) पार्टनर P को 2,00,000 रुपये की पूंजी पर 8% सालाना ब्याज।
 (ii) पार्टनर Q को 12,000 रुपये तनख्वाह
 (iii) पार्टनर P को 3,00,000 रुपये की बिक्री पर 6% कमिशन
 (iv) P तथा Q को 1,20,000 रुपये के लाभ को 1:3 में बाँटना।
 (v) लाभ में से 20,000 रुपये जनरल रिजर्व के लिए रखना। 1×5=5

(English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code **190** in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialied as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) Question paper is divided into three parts i.e. (Part-I, Part-II and Part-III).
- (v) Marks allotted to each question are indicated against it.
- (vi) In Part-I Question No. 1 to 10 are of 1 mark each and all questions are compulsory. Answer of these questions should not exceed more than one line.

- (vii) In Part-II Question No. 11 to 17 are total 7 questions of 3 marks each, out of which 5 questions are compulsory to attempt. Answer should be clear and to the point. The answer of each question should not be more than one page.
- (viii) In Part-III Question No. 18 and 19 are of 5 marks. Give answer of any one question in clear words and to the point. The answer of this question should not be more than two pages.

Part-I

1. Write main objective of preparing trial balance. 1
 2. If an error has increased the profit then for correction profit and loss account will be 1
 3. Agreement of two sides of a trial balance is a proof of complete accuracy of books. 1
 4. Give due date of following bill (True or False) 1

Date of bill	Time period	
31 March	3 Months	1
 5. Define partnership. 1
 6. Why are provisions made for doubtful debts? 1
 7. In the absence of partnership agreement the profits are distributed among the partners in ratio. 1
 8. What is obsolescence? 1
 9. Choose the correct : 1

A bank pass book is a copy of :

 - (a) A customer's account in the books of bank
 - (b) Cash book relating to bank column
 - (c) Cash book relating to cash column
 10. What is subscription? 1
- 10×1=10

Part-II

11. What is a trial balance ? Explain its characteristics. 3
12. A firm purchased machinery on 1st April 2008 for Rs. 50,000, depreciation is to be charged @ 10% p.a. Prepare depreciation and machinery account for 5 years on straight line method basis when accounts of firm are closed on 31st December every year. 3
13. What is depreciation ? Explain methods of charging depreciation. 3
14. What is meant by bill of exchange ? Explain its characteristics. 3
15. Aman draws a bill of exchange on Gagan for Rs. 20,000 on 3rd March 2017 payable after 3 months. This bill is discounted by Aman from bank. Calculate discount in following cases : 3
- (a) If the bill is discounted for Rs. 18,500
- (b) If the bill is discounted at 12% p.a. on 6th May.
16. Calculate interest on capital : 3
- (a) X's capital as on 1-4-2010 Rs. 2,00,000
- (b) Y's capital as on 1-4-2010 Rs. 1,00,000
- X withdraw Rs. 40,000 as on 30-9-2010. Rate of interest is 10% p.a. Accounts are to be closed on 31-3-2011.
17. A partner withdraws Rs. 1,200 at the end of every month. Calculate interest on drawings if rate of interest is 8% p.a. 3

$$5 \times 3 = 15$$

Part-III

18. How many types of errors are there ? Explain with example. 5
19. Pass journal entries : 5
- (a) 8% p.a. interest to partner P on capital of Rs. 2,00,000
- (b) Salary of Rs. 12,000 to partner Q
- (c) 6% commission to partner P on sale of Rs. 3,00,000
- (d) Distribution of profit of Rs. 1,20,000 in the ratio 1:3 between Q and P
- (e) Providing for general reserve of Rs. 20,000 out of profits.

$$1 \times 5 = 5$$